

Posudek oponenta bakalářské práce

Autor bakalářské práce: Ondřej Trojan

Název práce: Niněra: nástroj hudební, historický a sociálně reflexivní

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et Mgr. Petr Wohlmuth Ph.D.

Oponent bakalářské práce: Mgr. Přemysl Vacek

Autor přichází se zajímavým a aktuálním tématem spojeným s vlnou zájmu o historickou hudbu a její současnou adekvátní interpretaci. Tento trend, který již několik desetiletí rozvíjí, rozděluje a proměňuje svět západní klasické hudby, s sebou přirozeně přináší reflexivní důsledky v životě muzikantů, především těch, kteří se rozhodli působit v oboru takzvané historicky poučené interpretace. Také se toto téma konečně stává předmětem pozornosti badatelů, především muzikologů; těm však často schází teoretický arzenál pro kvalitativní analýzu. Humanitní badatelé zpravidla ve stejné míře postrádají terminologickou výbavu a zkušenost se sociálním prostředím výkonných hudebníků. Tuto výtku lze vztáhnout i na předkládanou bakalářskou práci, kde by šlo kupříkladu výraz „pryskyřice“ nahradit vhodnějším „kalafuna“ (str. 13, 15), nebo se lépe seznámit s fyzikální podstatou termínu „flažolet“ (str. 13). Lepšímu pochopení konstrukce a funkce niněry by pomohlo nahlédnutí do *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, kde je heslo Hurdy Gurdy zpracováno s příkladnou pečlivostí, případně do publikace *Hudební nástroje* Pavla Kurfürsta. Inspiraci by bylo možné nalézt v kvalifikační práci Barbory Kadlíčkové (*Niněra v českém prostředí se zaměřením na exempláře ze sbírky Českého muzea hudby*, MUNI, 2017), kde jsou zohledněny především organologické specifikace tohoto nástroje. Zároveň je třeba konstatovat, že autor pro svoji práci zvolil odpovídající odbornou literaturu, a to jak z oboru (etno)muzikologie, tak orální historie.

V rámci práce citelně postrádám vymezení základních pojmů jako underground, alternativa a mainstream, se kterými narátor nakládá volně podle své potřeby a ve shodě s vytvářeným sebeobrazem (např. viz interpretačně terminologický chaos na str. 33). Jeho pojem „anti-mainstream“ naznačuje potřebu smířit se s faktem (vyvinít se), že každá zmiňovaná změna charakteru hudby jeho souborů (*Gothart, Krless*) cílila k větší stravitelnosti pro široké publikum, a tím také k možnosti lépe se jejím provozováním uživit. Tedy že prakticky směřuje cestou od alternativního derivátu středověké hudby do (folkového) mainstreamu. Ten se dnes těší vysoké popularitě a komodifikaci právě díky svému odtržení od historické autorské intence a zároveň ultimátnímu vyhovění současné obecné romantizující představě o tom, jak asi tato hudba zněla v době svého vzniku. Autor práce chápe časté přesuny smyslu v subjektivitě svého narátora správně – někdy však jako čtenář postrádám klíč k orientaci v těchto poměrně složitých a rozporuplných reprezentacích. Za úvahu by též stálo provedení orálně-historického rozhovoru s jiným výrobcem/hudebníkem, jehož přístup k autenticitě stavby/hry je kontrastní.

V textu se dají objevit občasné stylistické neobratnosti a argumentační nelogičnosti, drobná pochybení v citační normě (nepoužívání kurzívy) nebo marginální faktografické nesrovnalosti (např. Vladimír Kouřil není významný jazzový hudebník, ale publicista a organizátor, tajemník bývalé Jazzové sekce Svazu hudebníků ČSR, str. 29, nebo kategorické tvrzení, že niněra byla používána v barokním orchestru, str. 37). Každé práci tohoto druhu ve finální fázi vždy prospěje její přečtení a korekce nezúčastněnou osobou orientovanou v pravopisu a stylistice (nebo přímo korektorem).

Téma bakalářské práce *Niněra: nástroj hudební, historický a sociálně reflexivní* shledávám aktuálním a přínosným. Zvolenou metodologii odkazující se k post-pozitivistické orální historii považuji za vhodnou. Interpretační přístup, který autor uplatňuje, je v mnoha ohledech inspirativní a umožňuje dosáhnout uspokojivého cíle práce. Daří se mu uvést historii niněry (včetně jejího moderního znovuzrození) do společenského kontextu a přiblížit její odraz v reflexi dnešního nástrojaře a hráče. Práce poukazuje na vysokou komplexitu vnímání a sebepojetí lidí vztahujících se ke starším historickým kulturním vrstvám zkušenosti.

Práce je napsaná se zjevným zaujetím a její zpracování odpovídá požadavkům kladeným na bakalářskou práci. Její kvalitu poněkud snižují některé výše zmíněné skutečnosti. **Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou velmi dobře - 2.**

Otázky k obhajobě:

1. Jan Klíma je v práci prezentován jako výrobce a hráč. Uváděné orálně-historické reprezentace a jejich analýza a interpretace se však týkají především jeho zkušenosti praktického hudebníka. Jak se jako výrobce staví k historické autenticitě svých výrobních postupů a výrobků?
2. Jak se pojmy underground, alternativa, mainstream v chápání Jana Klímy liší od odborného vymezení těchto termínů?
3. Ve své práci často používáte termínu „eskapismus“. Není tento směr interpretace někdy sám únikem od hlubšího porozumění a interpretace lidských pohnutek? Nebývá někdy to, co je vykládáno jako eskapismus, jen jednou z mnoha paralelních zájmových linií, které člověk během svého života vzdělává a prožívá v souladu se svým vnitřním ustrojením? Není protestní narativ především snahou o zvýraznění vlastní výlučnosti a vyhověním neohroženému a rebelskému sebeobrazu?

Datum: 25. 7. 2023

Podpis: Mgr. Přemysl Vacek